

ՀՀ
ՎԻՃԱԿԱԳՐԱԿԱՆ
ԿՈՄԻՏԵ

ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ
ԲԱՆԿ

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՊԱՏԿԵՐԸ
ԵՎ ԱՂՔԱՏՈՒԹՅՈՒՆԸ**
Վիճակագրական - վերլուծական զեկույց

Ըստ 2017թ.-ի տնային տնտեսությունների կենսապայմանների
ամբողջացված հետազոտության արդյունքների

ԵՐԵՎԱՆ -2018

Տեղեկատվության բազմազանմամբ և տեղեկատվական հոսքերի ինտենսիվացմամբ բնութագրվող արդի աշխարհում էապես կարևորվում է «վիճակագրական եռանկյունու անկյունները զբաղեցնող», տարաբնեռ հակումներ ունեցող, պաշտոնական վիճակագրության երեք մասնակիցների՝ ռեսպոնդենտների, օգտագործողների և հարկատուների հնարավորին «մեկտեղումը», հատկապես՝ ազգային և միջազգային չափանիշներով պերցեպցիայի (կոմունիկացիոն ունակությունների համահարթեցման) պահանջների տեսանկյունով:

Հայաստանի Հանրապետության վիճակագրական կոմիտեն (ՀՀ ՎԿ) շնորհակալություն է հայտնում բոլոր ռեսպոնդենտներին (տեղեկատվություն տրամադրողներին), որոնց կողմից տրամադրված տեղեկատվության վրա է խարսխված սույն վիճակագրական հրապարակումը և ողջունում նրանց ու հարկատուներին, որպես վիճակագրական տեղեկատվության օգտագործողների, արձագանքներն ու առաջարկները վերոհիշյալ նկատառումներով վիճակագրական հրապարակումների հետագա կատարելագործման համար:

Հրապարակումների հետագա կատարելագործման համար առաջարկությունները և մեկնաբանությունները խնդրում ենք ներկայացնել ՀՀ ՎԿ վիճակագրական տեղեկատվության տարածման բաժին:

0010, Երևան, Հանրապետության պողոտա, Կառավարական շենք, 3

 (+374 11) 52-33-56

Ֆաքս (+374 11) 52-19-21

Էլեկտրոնային փոստ info@armstat.am

**ՀՀ ՎԿ կայք՝ <http://www.armstat.am>,
<http://www.armstatbank.am>,
<http://www.armdevinfo.am>**

Երկրում աղքատության մակարդակի և սոցիալական իրավիճակի վերաբերյալ հանրությանը տեղեկացնելու նպատակով, Հայաստանի Հանրապետության վիճակագրական կոմիտե (ՀՀ ՎԿ), ամենամյա պարբերականությամբ հրապարակում է «Հայաստանի սոցիալական պատկերը և աղքատությունը» վիճակագրական-վերլուծական զեկույցը: Ձեկույցի բովանդակությունը շարադրվել է Համաշխարհային բանկի վերլուծական և տեխնիկական աջակցությամբ: Ներկայացվող վերլուծականը կոչված է հանրությանը տրամադրելու 2017թ.-ի կենսամակարդակի և երկրի սոցիալական իրավիճակի մասին տեղեկատվություն: Այն մանրամասն վիճակագրական տեղեկատվություն է տրամադրում ընթացիկ սոցիալական և տնտեսական զարգացումների մասին: Ձեկույցը նկարագրում է աղքատության դինամիկան երկրի տարբեր սոցիալ-տնտեսական, ժողովրդագրական և աշխարհագրական մակարդակներով: Նշյալ զեկույցի հիմքը ՀՀ ՎԿ կողմից յուրաքանչյուր տարի իրականացվող տնային տնտեսությունների կենսապայմանների ամբողջացված հետազոտության (SSԿԱՀ) արդյունքներն են: Այդպիսի վիճակագրական ուսումնասիրությունները միջազգայնորեն համարվում են բնակչության կենսամակարդակը բնութագրող տվյալների հավաքագրման առավել կարևոր գործիք: Հետազոտությունների միջոցով տնային տնտեսությունների և առանձին անհատների բարեկեցության վերաբերյալ հավաքագրվում է բավական հարուստ և արժեքավոր տեղեկատվություն, ինչը հնարավորություն է ընձեռում ՀՀ ՎԿ-ին տարեկան կտրվածքով հանրությանը տրամադրել արդիական տեղեկատվություն՝ բնակչության եկամուտների, ծախսերի, աղքատության մակարդակի և այլ ցուցանիշների փոփոխությունների վերաբերյալ: ՀՀ ՎԿ-ն շարունակաբար ջանքեր է գործադրում կատարելագործելու այդ հետազոտությունները (SSԿԱՀ)՝ զարգացած երկրներում նմանատիպ հետազոտությունների արդյունքների հետ ամբողջովին համադրելի դարձնելու ակնկալիքով: ՀՀ ՎԿ-ն հետամուտ է լինում աղքատության մակարդակի գնահատման ժամանակակից մեթոդաբանությանն ու մոտեցումներին:

«Հայաստանի սոցիալական պատկերը և աղքատությունը» պարբերականի սույն համարի հիմքում ընկած են 2017թ. իրականացված 7 776 տնային տնտեսությունների կենսապայմանների ամբողջացված հետազոտությունից հավաքագրված տվյալները:

2017թ.-ին իրականացված տնային տնտեսությունների կենսապայմանների ամբողջացված հետազոտությունը (SSԿԱՀ) ֆինանսավորվել է ՀՀ պետական բյուջեի և Համաշխարհային բանկի կողմից: Համաշխարհային բանկի կողմից լրացուցիչ ֆինանսավորման նպատակը՝ Հայաստանում սոցիալական բարեկեցության մոնիթորինգի ամրապնդումն է՝ ՀՀ վիճակագրական կոմիտեի կողմից տնային տնտեսությունների և անհատների մակարդակով հետազոտությամբ հավաքագրված տվյալների որակի բարելավման միջոցով: Համաշխարհային բանկի նպատակներից է նաև տարածաշրջանի մակարդակով ստանալ բարեկեցության հստակ և հուսալի գնահատականներ (ի թիվս այլ գնահատականների, որոնք հաճախ օգտագործվում են որպես դրամական բարեկեցության գնահատական), որոնց շնորհիվ Հայաստանի կառավարությունը վերահսկում է երկրում զարգացման առաջընթացը և համակարգում տարածաշրջանային տնտեսական զարգացման մակարդակը:

Հետազոտության ընտրանքի ձևավորման համար օգտագործվել է 2011թ.-ի ՀՀ մարդահամարի տվյալների բազան: Ձևավորված ընտրանքի չափը հնարավորություն է

ընձեռել ապահովելու տվյալների նվազագույն ներկայացուցչականություն մարզային կտրվածքով¹: Հետազոտությունն իրականացվել է 2017թ. հունվարի 1-ից դեկտեմբերի 31-ը:

Հետազոտության իրականացման համար վերանայվել է ՏՏԿԱՀ հարցաշարը:

Սույն զեկույցում ներկայացված արդյունքները հիմնված են 2009թ. աղքատության մակարդակի գնահատման ճշգրտված մեթոդաբանության վրա, որը մշակվել է Համաշխարհային բանկի փորձագետների աջակցությամբ: Ի տարբերություն ՀՀ ԱՎԾ-ի կողմից 2004-2008թթ. կիրառվող մեթոդաբանության՝ ճշգրտված մեթոդաբանությունն ունի հետևյալ առանձնահատկությունը. ձևավորվել է նոր նվազագույն պարենային զամբյուղ, որն արտացոլում է 2004-2008թթ.-ից ի վեր սպառման կառուցվածքի մեջ տեղի ունեցած փոփոխությունները, ինչպես նաև պարենային և ոչ պարենային ապրանքների և ծառայությունների տեսակարար կշիռները: Նոր նվազագույն պարենային սպառման մոդելը կառուցելիս կիրառվել են 2009թ.-ի ՏՏԿԱՀ արդյունքները: Նոր զամբյուղը կիրառվել է ծայրահեղ և ընդհանուր (ստորին և վերին) աղքատության գծերը հաշվարկելու համար: Նոր զամբյուղը կկիրառվի որպես համեմատության հիմք աղքատության մակարդակի գնահատման համար և կճշգրտվի՝ հաշվի առնելով հանրապետական միջին տարեկան գնաճի մակարդակը: Մեթոդաբանության մանրամասները զետեղված են «Մեթոդաբանական պարզաբանումներ» բաժնում:

Այսպիսով, նպատակ ունենալով փաստագրել Հայաստանում սոցիալ-տնտեսական իրավիճակն ու աղքատության մակարդակը, սույն զեկույցը ներկայացնում է 2008-2017թթ.-ի ընթացքում Հայաստանում սոցիալ-տնտեսական զարգացումների և աղքատության մակարդակի փոփոխությունների համապարփակ վերլուծությունը:

Զեկույցում օգտագործվել է նաև ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի, ՀՀ առողջապահության, ՀՀ կրթության և գիտության նախարարությունների կողմից տրամադրված տեղեկատվությունը:

Հուսով եմ, որ սույն զեկույցը տեղեկատվության կարևոր աղբյուր կլինի Հայաստանում սոցիալ-տնտեսական զարգացումների և աղքատության մակարդակի վերաբերյալ տեղեկացված լինելու ցանկություն ունեցող բոլոր օգտագործողների համար:

Ստեփան Մնացականյան

ՀՀ վիճակագրական
կոմիտեի նախագահ

¹Միայն 2004-2017թթ.-ի հետազոտություններն են ապահովել տվյալների մարզային կտրվածքով նվազագույն ներկայացուցչականությունը.

Հայաստանի հարգելի մեծահարուստներ,

Դիմում ենք խնդրանքով, հայցելով Ձեր մեծահոգությունը, Ձեր մասնակցությունը ցուցաբերել ապագայում իրականացվելիք տնային տնտեսությունների կենսապայմանների ամբողջացված հետազոտությանը: Սույն հետազոտությանը մասնակցելուց Ձեր հրաժարվելը բացասաբար է անդրադառնում մեր կողմից հավաքագրված տվյալների որակի վրա: Այս տվյալների հիման վրա կատարված վերլուծությունը կարևոր է հանրության համար, քանի որ այն կոչված է «լույս սփռելու» ապագայում մեր երկրում իրականացվելիք ծրագրերի և քաղաքականությունների հիմնարար ուղղությունների վրա: Ավելին, հետազոտության ընտրանքում ընդգրկված տնային տնտեսության կողմից հետազոտությանը մասնակցելուց հրաժարվելու պարագայում ընտրվում է մեկ այլ տնային տնտեսություն՝ հանգեցնելով հավելյալ աշխատանքի անհրաժեշտության և սակավ ռեսուրսների գերլարման:

Վստահեցնում ենք, որ ՄԱԿ-ի գլխավոր վեհաժողովի կողմից հաստատված (68/261 բանաձև, 29.01.2014թ.) պաշտոնական վիճակագրության հիմնարար սկզբունքների և դրանց վրա խարսխված «Պաշտոնական վիճակագրության մասին» ՀՀ օրենքի համաձայն, վիճակագրական նպատակով տրամադրվող բոլոր սկզբնական անվանական տեղեկություններ տրամադրողներին երաշխավորվում է այդ տեղեկությունների գաղտնիությունը (հոդված 14):